

Een verbindende schoolcultuur voor openbaar onderwijs

Een goede moslim gaat vrijdags tussen de middag naar de moskee, of desnoods naar een andere ruimte, om samen met geloofsgenoten het **vrijdagsgebed** te vieren.¹ Moet een school haar moslimleerlingen gelegenheid bieden om aan deze wekelijkse geloofsplicht te voldoen? Ik denk van wel. Kinderen behorende tot minderheidsgroepen hebben het recht hun eigen godsdienst te belijden en daarnaar te leven (Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art. 30).² Moet de school hun daartoe ook een ruimte ter beschikking stellen? Nee, daartoe is zij niet verplicht, zegt de Commissie Gelijke Behandeling.³ Maar mag de school een gebedsruimte voor haar moslimleerlingen inrichten? Nee, stelde OCW-minister Van der Hoeven in 2003, een school voor openbaar onderwijs kan eventueel een 'stiltecentrum voor alle gezindten' inrichten, maar men mag moslimleerlingen geen voorkeursbehandeling geven.⁴

Maar, mevrouw Van der Hoeven, waar gaat het nu eigenlijk om? Het gaat erom dat moslimleerlingen de mogelijkheid krijgen om wekelijks tussen de middag *in eigen kring* het vrijdaggebed te vieren en dat ze, daaraan voorafgaand, de voorgeschreven rituele wassingen kunnen verrichten. Vele belijders van de islam menen bovendien dat mannen en vrouwen *gescheiden* ter viering behoren te gaan. Ik ben zelf niet gelovig. Maar als u vindt dat kerkse christenen gelegenheid moeten krijgen op zondagochtend ter kerke te gaan (en kerkse joden op zaterdagochtend), vindt u het dan onredelijk dat kerkse moslimleerlingen gelegenheid willen krijgen om vrijdag tussen de middag hun geloofsplichten te vervullen? Juicht u het dan niet toe dat een Nederlandse onderwijsinstelling zich inspant om hen daarvoor de nodige tijd en ruimte te verschaffen? Waarom zegt u daar niet volmondig ja op? U vindt, zo lijkt het wel, dat moslims zich onvoorwaardelijk moeten aanpassen aan de gewoonten des lands. Vindt u soms dat alleen onbeschaafde ontwikkelingslanden aan de hooggestemde bepalingen van een internationaal verdrag gebonden zijn, en dat Nederland, een beschaafde natie, zich daaraan mag onttrekken?

In het adviesrapport *De verbindende schoolcultuur* (maart 2007) onderscheidt de Onderwijsraad drie modellen voor een gemeenschappelijke schoolcultuur in etnisch gemengde scholen:⁵

	<i>convergentie</i>	<i>diversiteit</i>
<i>modellen A en B</i>	A. convergentie in de richting van een <i>ge-deelde</i> cultuur als Nederlandse ingezetene (of wereldburger)	B. veel aandacht voor de culturele diversiteit binnen de schoolpopulatie; ruimte voor deelpopulaties om vanuit de eigen culturele en godsdienstige identiteit te functioneren
<i>model C</i>	C1. convergentie in de richting van de eigen confessionele identiteit van de school; aandacht voor waarden die alle wereldgodsdiensten gemeen hebben	C2. aandacht voor de confessionele en levensbeschouwelijke diversiteit binnen de schoolpopulatie; begrip voor andersdenkenden

Kenmerkend voor model A is dat de school niet op de culturele en godsdienstige achtergrond van de leerlingen inspeelt (vergelijk het principe van de *laïcité* in het Franse schoolbestel). De Onderwijsraad vindt dit niet verwerpelijk, maar de opties B en C vindt de Raad eveneens het overwegen waard, ook al zou dat met een stiltecentrum of een gebedsruimte voor moslimleerlingen gepaard gaan. De Raad stelt voor dat schoolbesturen op het gebied van convergentie of diversiteit een eigen beleid mogen voeren, mits dat beleid voldoende coherent en transparant is.

Het wachten is op de beleidsreactie van de nieuwe bewindslieden van het Ministerie van OCW. Het ziet ernaar uit dat het nieuwe Kabinet, vergeleken met het vorige, een evenwichtiger beleid jegens allochtonen wil voeren. Ik hoop dat ze dan ernstige kanttekeningen bij model A zullen zetten en met name bij de veelgehoorde opvatting dat het openbaar onderwijs neutraal en kleurloos behoort te zijn. Openbaar onderwijs is bestemd voor alle gezindten. Als men wil voorkomen dat moslim-ouders het openbaar onderwijs massaal de rug toe keren, dan zullen openbare scholen faciliteiten moeten bieden opdat moslimleerlingen aan hun geloofsplichten kunnen voldoen.⁶ Een minimaal vereiste is dan dat ze in de gelegenheid worden gesteld aan het vrijdaggebed deel te nemen. En het is dan wél zo doelmatig hun daartoe vrijdag tussen de middag een ruimte op school ter beschikking te stellen. Volgende vraag is of zodanige roostertechnische oplossingen kunnen worden gevonden dat de betrokken leerlingen geen lestijd verliezen.

Het is tegenwoordig algemeen geaccepteerd dat de school rekening moet houden met 'a-normale' leerlingen. Op school moeten er voorzieningen voor gehandicapten worden geschapen. Bij excursies behoort rekening te worden gehouden met de eetgewoonten van vegetariërs. In principe mag men vrouwelijke

moslimleerlingen niet verbieden een hoofddoekje te dragen.⁷ Dat alles behoort tot een breedgedragen beleid gericht op *inclusion*.⁸ Het Kabinet heeft heel wat uit te leggen als men meent dat dit beleid niet op de viering van het vrijdagsgedeb van toepassing zou zijn.

Wes Holleman
weblog onderwijs 2-6-2007
www.onderwijsethiek.nl

¹ Een voorbeeld uit de T.U. Delft: <http://www.delta.tudelft.nl/archief/j30/12227>.

² <http://www.kinderrechten.nl/site/pages/professionals/kinderrechten/docs/IVRK.pdf>.

³ <http://www.cgb.nl/opinion-full.php?id=453054731>.

⁴ <http://www.minocw.nl/documenten/kamervragen-2003-antwoorden-4967.pdf>.

⁵ http://www.onderwijsraad.nl/pdfdocs/de_verbindende_schoolcultuur.pdf.

⁶ Vergelijk ook een recente brochure van de Muslim Council of Britain:

<http://www.mcb.org.uk/downloads/Schoolinfoguidance.pdf>.

⁷ <http://www.minocw.nl/persberichten/1853>.

⁸ <http://www.onderwijsethiek.nl/wp-content/uploads/2007/04/onderwijsethieknov2006.pdf> (hoofdstuk 8).